

ZGRADA KLOSTER

Grad Bihać je izgrađen na obalama rijeke Une, a smješten je na sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine u Bihaćkom polju, između planina Plješevice i Grmeča.

Graditeljska cjelina koja se sastoji od zgrade Kloster-a i Zgrada AVNOJ-a (Muzej AVNOJ-a) smještena je u užem središtu grada Bihaća, na raskrižju ulica 5. korpusa i Harmanskog sokaka.

Nacionalni spomenik se nalazi na lokaciji označenoj kao k.č. broj 5063 i 5064; ZK uložak broj 476 i 477; k.o. Bihać, općina Bihać, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Povijesni podaci

Prema većini povjesničara, toponim Bihać se po prvi put javlja 1260. godine u povelji – darovnici ugarskog kralja Bele IV. U srednjem vijeku, grad se razvijao kao slobodni kraljevski grad gdje su pored utvrde postojala i dva samostana, jedan dominikanski i jedan franjevački, zatim nekoliko crkava, veći broj trgovačkih i stambenih objekata, te nekoliko obrambenih kula. U XVI stoljeću, Bihać i okolni gradovi - utvrde ulaze u sastav tzv. Vojne krajine, koja čini utvrđeni obrambeni pojas prema sve učestalijim prodorima osmanskih trupa. Osmanska vojska je zauzela grad u lipnju mjesecu 1592. godine. Od tada, tijekom sljedeća tri stoljeća, Bihać će postati važna utvrda Osmanskog carstva na njenom krajnjem zapadu. Pored vojno-obrambene funkcije grad postaje i administrativno, zanatsko i trgovačko središte Bihaćke krajine. Specifičnost grada Bihaća u osmanskom razdoblju u odnosu na druge gradove u Bosni i Hercegovini, jeste sačuvana urbana struktura unutar gradskih bedema iz prethodnog razdoblja. Godine 1626. grad je popravljen, izgrađen je veliki broj kuća za stanovanje izvan zidina. Nova gradnja ne remeti postojeće vanjske gabarite utvrde, bez obzira što se bedemi utvrđuju novim tabijama i kulama. I unutrašnja urbana struktura uglavnom ostaje, uprkos gradnji novih objekata.

U vrijeme austrougarska uprave u Bosni i Hercegovini dolazi do uspostave novog društvenog poretkta. Bihać postaje središte okružne upravne oblasti, postaje važan trgovac, prometno, zanatsko i poljoprivredno središte. Dolaskom nove vlasti, dolazi do promjena u urbanističkoj strukturi grada. Grade se komunalni objekti, elektrane, zatim javni i stambeni objekti koji su građeni prema europskim uzorima.

Na poziv sveštenika fra Filipa Dujmušića časne sestre Klanateljice Krvi Kristove 1893. godine dolaze u Bihać i postavljaju kamen temeljac za zgradu samostana i škole „Sv. Josip“ čija je gradnja trajala godinu dana. Škola je imala osam odjeljenja četverogodišnje škole, a 1930. u školi je bilo 326 učenika. Kasnije je otvorena i viša djevojačka škola. Za manju djecu sestre su organizirale vrtić. Osim obveznih školskih predmeta, časne sestre su držale časove za učenje na muzičkim instrumentima, zatim časove stranih jezika i izrade ručnih radova. Za vrijeme Drugog svjetskog rata zgrada je nekoliko puta bombardovana i oštećena tako da su časne sestre tada morale napustiti zgradu. Nakon Drugog svjetskog rata, 1945. godine, ukinute su sve privatne škole i zgrada je nacionalizirana(3).

Zgrada Kloster-a (samostan i škola časnih sestara Klanateljica Krvi Kristove) sagrađena je 1894. godine i nazvana „kutovnica“ jer se sastoji od dva krila koja su međusobno povezana. Izvorna namjena ovog objekta bila je samostan i škola časnih sestara.

Nakon raspada Austrougarske monarhije 1918. godine, na teritoriju naših zemalja stvorena je Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca koja je egzistirala do 1929. godine kada nastaje Kraljevina Jugoslavija, koja je u travnju mjesecu 1941. godine okupirana od strane Njemačke i Italije.

Godine 1941. u Bosni i Hercegovini je uspostavljena vlast Nezavisne države Hrvatske (NDH). Komunistička partija Jugoslavije na čelu sa Josipom Brozom Titom, vojnim snagama, Narodnooslobodilačkom vojskom Jugoslavije (NOVJ), u razdoblju od 02. do 04. studenoga 1942. godine izvršila je oslobođanje Bihaća i njegove okolice. Bihać je postao glavni grad oslobođenoga teritorija koji je obuhvaćao skoro jednu petinu teritorija predratne Jugoslavije. Ovaj slobodni teritorij nazvan je Bihaćka republika i egzistirao je 86 dana.

U Bihaću je 26. i 27. studenoga 1942. godine odžano Prvo zasjedanje Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ-a), na kojem su donesene dvije rezolucije, Rezolucija o osnivanju Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije i Rezolucija o organizaciji AVNOJ-a. Prvo zasjedanje AVNOJ-a održano je u zgradici koja je bila depadans zgrade Kloster, a izgrađena je neposredno pred Drugi svjetski rat, 08. januara 1939. godine bilo je njenо svečano otvorenje. Izvorna namjena ovog objekta bila je dvorana u kojoj su se održavale priredbe, kulturni događaji i razne manifestacije. Odžavanje Prvog zasjedanja AVNOJ-a ima važan povijesni značaj za sve jugoslavenske narode. Nakon tog povijesnog događaja, objekat dobija naziv zgrade Prvog zasjedanja AVNOJ-a. Deset godina nakon Prvog zasjedanja AVNOJ-a, 25.11.1952. godine, u zgradici je otvoren Spomen-muzej i postavljena prva izložba. Od 1953. do 1956. godine vršeni su radovi na restauraciji enterijera zgrade.

Danas su u zgradici Klostera smješteni Zavod za zaštitu kulturnog naslijeđa US kantona, optičarska radnja, ABS banka, Muzej Pounja, biblioteka časnih sestara Klanateljica Krv Kristove(7), prostorije starnke HDZ, Niža muzička, Srednja muzička škola i Srednja umjetnička škola.

Zgrada I. zasjedanja AVNOJ-a je objekat javnog karaktera i služi za održavanje različitih kulturnih manifestacija i muzejskih izložbi. Najveća oštećenja objekat je pretrpio tijekom ratnih dejstava (1992.-1995.) kada je izravnim pogodkom projektila oštećen dio krova ovog objekta.

2. Opis dobra

Zgrada Klostera (Samostan i škola časnih sestara Klanateljica Krv Kristove)

Zgrada Klostera predstavlja primjer arhitektonskog izraza iz razdoblja austrougarske uprave u Bosni i Hercegovini, što je vidljivo kako po izgledu objekata, njegovim dimenzijsama tako i po materijalizaciji.

Zgrada je imala važnu ulogu u urbanom oblikovanju Bihaća. Sagrađena 1894. godine kao „kutovnica“, sastoji se od dva krila međusobno povezana pod kutom od 130 stupnjeva. Jedno krilo (istočno) je paralelno sa ulicom 5. korpusa, a drugo (sjeverno) sa ulicom Harmanski sokak.

Izvorna namjena ovog objekta bila je samostan i škola časnih sestara, iz čega su proizašli temeljni sadržaji objekta.

Vanjske dimenzije istočnog krila iznose cca 23,55X15,05 m, a dimenzije sjevernog krila iznose cca 28,30X12,50 m.

Objekat ima sljedeće etaže: podrum, prizemlje, kat i potkrovљje.

Osnovni **materijali** za izgradnju ovog objekta bili su: kamen, opeka, crijevo, željezo, eternit, drvo i lim. Kamen je korišten kao lomljenik u temeljima sa žbukom. Korišten je za izradbu vanjskog i unutrašnjeg stubišta. Objekt je izведен u masivnom konstruktivnom sustavu, uz korištenje tradicionalnih materijala. Temeljni konstruktivni sustav sastoji se od nosive zidne konstrukcije rađene od opeke austrijskog formata čija debljina konstruktivnih zidova iznosi cca 80 cm, a ostalih etaža cca 65 cm. Svi unutrašnji i vaniski zidovi objekta su ožbukani produžno cementnom žbukom i bojeni.

Podrumske prostorije se nalaze ispod dijela istočnog krila objekta i njihove dimenzija iznose cca 14,8X8,40 m. Stropna konstrukcija iznad poduma izvedena je od opečnih blokova. Podrumski prostor koristi Umjetnička škola za svoje potrebe. U **prizemlju istočnog krila** objekta, u prostorima koji su okrenuti prema ulici 5. korpusa, nalaze se poslovni prostori u kojem je smještena optičarska radnja i ABS banaka. Ostale prostore prizemlja ovog krila koristi Zavod za zaštitu kulturnog naslijeđa Bihaća kao kancelarijski prostor.

U **središnjem dijelu objekta** gdje se spajaju dva krila objekta, i to na dijelu koji je okrenut prema raskrižju ulica, smještena je galerija Muzeja Unsko-sanskog kantona. U **prizemlju sjeveronog krila** objekta, u prostorima koji su okrenuti prema ulici Harmanski sokak, nalazi se knjižnica časnih sestara i prostor HDZ stranke. Ostali prostori pripadaju Muzeju AVNOJ-a. Sve **prostорије на кату** pripadaju Muzeju Unsko-sanskog kantona i koriste se kao depoi i kancelarijski prostori. Prostori u **potkovlju** koristi Umjetnička škola.

Glavni ulaz u objekat Kloster se nalazi na južnoj strani objekta. **Dvokrako stubište** kojim je ostvarena vertikalna komunikacija u objektu je postavljeno neposredno uz glavni ulaz, na jugozapadnoj strani objekta i njegova širina iznosi 2,7 m. Svjetla visina u prizemlju i katu iznosi cca 4,1 m, u potkovlju cca 3,10 m, a u podrumu cca 2,3 m.

Fasade objekta su jednostavne obrade i jedina dekoracija na njima je pravilan ritam prozorskih otvora. Fasade krila objekta koje su okrenute prema ulicama su oblikovno složenije od fasada koje su okrenute prema dvorištu. **Istočna i sjeverna fasada** objekta se sastoje od prozorskih otvora prizemlja, kata i krovnih prozora. Prozorski otvori i otvori vrata u prizemlju su jednostavne obrade, bez dekoracije. Svaki poslovni prostor u prizemlju ima i svoja vrata. Naknadno su izvedeni i prilagođeni današnjoj namjeni prostora. Prozorski otvori kata su izrađeni od drveta, pravokutnog su oblika, dimenzija cca 2,15X1,15 m. Smješteni su u pravilnim razmacima od 1,4 m, sa istaknutom dekoracijom u obliku timpanona koja se nalazi na gornjoj strani prozora. Ovi prozorski otvori na svojoj podužnoj strani imaju bojenu dekoraciju u obliku pravokutnih polja, što skupa sa timpanonima predstavlja jedinu dekoraciju na čitavom objektu. Na istočnom krilu se nalazi sedam ovakvih prozorskih otvora, na sjevernom krilu osam i na središnjem dijelu tri. Na **južnoj, zabatnoj fasadi** objekta se nalazi glavni ulaz u objekat i četiri prozorska otvora istih dimenzija i iste obrade. Na fasadama objekta koje gladaju u dvorište (zapadna i južna fasada) prozorski otvori su postavljeni u dva reda, i to na dijelu prizemlja i dijelu kata. Prozorski otvori su drveni, istih dimenzija kao i na ostalim fasadama (cca 2,15X1,15 m) samo su bez dekoracije. Prozori u potkovlju su drveni, kasnije postavljeni i jednostavne su izrade.

